

NY SKATT PÅ VATTENKRAFT SÄNKER INTE ELPRISET

Att öka skatten på utsläppsfri elproduktion som vatten- och kärnkraft sänker inte elpriset. Tvärtom minskar på sikt utbudet, vilket ökar elpriserna. Det svarar Svensk Energis vd Bo Källstrand, tillsammans med tre industriföreträdare, på en tidigare artikel i tidningen Dagens Industri.

DET ÄR FÖRVÅNANDE att Anders Wijkman, Europaparlamentariker (kd) och Björn Karlsson, professor i energisystem i Linköping, lanserar höjd skatt på vatten- och kärnkraft som en åtgärd mot höga elpriser (4/5). Att höja produktionsskatterna försämrar bara villkoren för ny elproduktion och höjer elpriset på sikt.

Det finns i dag en potential att effektivisera vattenkraften i redan utbyggda vattendrag med 5 terawatt-timmar (TWh) och höja effekten i kärnkraftverken med 8 TWh. Alltså 13 TWh ny elkraft utan utsläpp av växthusgaser – ett tillskott som verkligen behövs.

Ytterligare höjd produktionsskatt försämrar villkoren för dessa investeringar, och minskar utbudet av elkraft. Dessutom fördubblades produktionsskatterna för vattenkraft och kärnkraft vid årsskiftet.

Förödande för förtroendet

Utsläppshandelns syfte är ju att göra produktion

som inte släpper ut koldioxid mer attraktiv. Att det är utsläppshandel som drivit upp elpriserna visar den senaste tidens tvära kast. Att då motivera en skatthöjning på koldioxidfri elproduktion med just denna handels effekter blir förödande för dess förtroende.

Däremot måste utsläppsmarknadens funktion granskas. Under det dryga år som handeln varit igång steg priset på utsläppsrätter från nivån 5 euro/ton koldioxid till över 30 nyligen. Genomslaget i elpriset blev enormt – uppemot 20 öre högre per kWh. För konkurrensutsatt industri är sådant förödande.

Varför priset på utsläppsrätter steg till dessa höga nivåer – dryga fyra gånger högre än vad de utredningar som föregick införandet pekade på – är oklart.

Alltför känsligt system

Det räckte också med att uppgifter om balansen av rätter i några EU-länder läckte ut för att priset inom ett par dagar skulle falla från 30 euro till 12. Och elpriserna föll dryga 15 öre/kWh.

På andra viktiga börser ställs höga krav på transparens och information, men inte på utsläppsmarknaden, trots dess oerhörda genomslag på energipriset.

Tills utsläppsmarknaden mognat behövs någon form av dämpning av extrema priser – här kan EU-politiker som Anders Wijkman göra viktiga insatser.

Med prisfallet på utsläppsrätter och el raderas för övrigt de vinster som författarna ville beskatta. Detta visar hur olämpligt det vore att grunda skattebeslut på tillfälliga prisrörelser.

Bättre kontroll krävs

På kort sikt är det alltså bättre kontroll av utsläppsmarknaden som behövs. I ett längre perspektiv anför Wijkman och Karlsson märkligt nog att priset inte påverkas av ny produktion. Men ju mer billig produktion som byggs, desto fler dyra, ineffektiva och koldioxidproducerande kraftverk kan skrotas i Europa. Att vi är med i EU förändrar inte den bilden.

Slutligen hävdar Wijkman och Karlsson att för låga elpriser har gjort oss till slösare. Å andra sidan vill de nu plocka bort skatten i konsumentledet för att sänka elpriset!

Elskatterna i konsumentledet avsåg ju just att inom ramen för ”grön skatteväxling” göra elen dyrare. Om nu elen har blivit för dyr, är det denna skatteväxling som bör ses över.

MARIE S ARWIDSON
VD SKOGSINDUSTRIERNA

ÅKE EKLÖF
VD HOLMEN KRAFT

BO KÄLLSTRAND
VD SVENSK ENERGI

STAFFAN WESTLIN
VD SKELLEFTEÅ KRAFT

Skogsindustriernas vd Marie S Arwidson är en av fyra undertecknare av svaret till Dagens Industri. Handelssystemet med utsläppsrätter måste kontrolleras bättre.

STRID OM BERGHÄLLAR NÄRA STJÄLPA VATTENKRAFTSPROJEKT

Nu byggs en ny damm och ett nytt kraftverk vid Avestaforsen. Det nya kraftverket producerar 35 GWh mer än det gamla, och den nya dammen blir säkrare än den befintliga. Men trots dessa fördelar har bygget stött på hårt motstånd, innan ärendet avgjordes.

ÄR ÅTTIO METER BERGHÄLLAR i en torrlagd flodfåra viktigare än ny miljövänlig kraftproduktion? Ja, så tycks många i Avesta ha resonerat. För när ägaren Fortum ville bygga om dammen i Avestaforsen i Dalälven, dels för att göra den säkrare men också för att den av åldersskäl behövde åtgärdas, stötte kraftföretaget på problem.

En ovanligt stark opinion ville att den nya dammen skulle byggas i exakt samma form som den gamla, så att det berg som går i dagen nedanför dammen kunde bevaras.

Den här typen av konflikter brukar hänföras till det så kallade Nimby-syndromet (not in my back yard syndrome). Företeelsen tar sig uttryck i att människor som i normala fall är positiva exempelvis till vattenkraft eller vindkraft intar den motsatta hållningen inför projekt som berör deras lokalmiljö. Motståndet kan även finnas på myndighetsnivå och som i fallet Avesta även hos de styrande i en kommun.

Prövning och dom avgjorde

Konflikten mellan det lokala bevarandebudet och kraftföretaget löstes, efter en ganska lång och segdragen process, genom regeringsprövning av tillståndsansökan och genom dom i miljödomstolen. Den nya dammen byggs nu ungefär som planerat men flyttas något så att en del av berg-hällarna nedanför dammen fortsatt kommer att synas.

Därtill ersätter en ny kraftstation det ena av de två kraftverken som ligger på ömse sidor om själva älven. Det är stationen Månsbo som rivs efter att ha varit i drift i 73 år. Kraftverket ersätts med en modern anlägg-

ning som ger ytterligare 35 GWh miljövänlig kraft, en produktionsökning motsvarande 20 procent.

Det är framför allt enfrågepartiet Axel Ingmars lista, eller Avestapartiet, som har drivit frågan om att bevara hällarna. Det har den borgerliga koalitionen som styr kommunen – i vilken Avestapartiet ingår – varit tvungen att ta hänsyn till eftersom partiet har en vågmästarposition. Avesta kommuns

ordförande, moderaten Ulf Berg, säger sig vara nöjd med utfallet, och betonar att kommunen inte har motsatt sig själva kraftverksombyggnaden:

– Diskussionen har handlat om hur dammen ska anläggas för att de hällar, faktiskt det enda som påminner om Avestaforsens brus, skulle lämnas orörda. Där nådde vi inte ända fram men nu har vi träffat en uppgörelse som innebär att bygget kan komma igång.

Oväntat stark opinion

Lite mer talför i frågan är Fortums byggprojektledare Karl-Erik Löwén som berättar att kraftföretaget ska utföra miljöåtgärder utefter älven och finansiera en gångbro över älven, nedströms dammen.

Karl-Erik Löwén är byggprojektledare på Fortum som nu får se ombyggnaden av Avestaforsen förverkligas efter en segsliten process.

Vad säger Fortum om denna seg-slitna historia, tar kraftföretagen för lätt på riskerna av att en lokal opinion på detta sätt kan hindra en utbyggnad? I sammanhanget ska också understrykas att dammen, kraftverken och marken runt om anläggningarna förvisso ägs av Fortum, men att detta i allra högsta grad är historisk mark för Avesta och säkert viktig för Avestabornas identitet.

– Kanske var vi inte beredda på styrkan i opinionen, och kanske skulle vi innan vi gick in med en tillståndsansökan bättre ha klart för oss vilken politisk process som detta satte igång. Det här är ju också extra känsligt med tanke på att det ligger i stadsmiljö, menar Karl-Erik Löwén, som också påpekar att tillståndsärenden tar tid då det gäller för domstolarna att bedöma motstående intressen.

– Vad det handlar om här är att två intressen står emot varandra: På ena sidan kommunen som av historiska skäl vill ha kvar sin damm i oförändrat skick, och på andra sidan kraftföretaget som menar att detta inte är möjligt, för att det vore både riskfyllt, kostsamt och olämpligt av en rad andra orsaker. Båda parter kan därvid utnyttja de lagliga möjligheter som står till buds, fortsätter Löwén.

Fortsatte efter prövning

Trots att ärendet avgjordes i regeringsprövningen förlängdes processen. Kommunen lät två privatpersoner som bor i närheten av dammen begära rättsprövning av regeringsbeslutet. Det kan liknas vid ett vulvanförfarande, där kommunen i ett avtal med personerna i fråga förband sig att stå för eventuella rättegångskostnader.

Därtill försökte kommunen bilda ett så kallat interimistiskt natur- och kulturresevat för att på så sätt hindra ingrepp i dammen. På båda dessa punkter fick dock Avesta kommun till slut ge sig.

Så efter alla dessa turer, är ni nöjda på Fortum idag?

– Ja, det kan man väl säga, även om jag tycker att det tagit väl lång tid och att möjligheterna att överklaga beslut är väl generösa, säger Karl-Erik Löwén.

LARS MAGNELL

lars.magnell@krem.se

Efter mycket om och men byggs nu Avestaforsen om, främst för att kunna ge mera el och för att öka säkerheten. Hela bygget blir klart år 2008.

Projekt Avestaforsen

EFTER 73 ÅRS DRIFT

ersätts Månsbo kraftstation på ena sidan av älven med en ny modern kraftstation utrustad med ett nytt aggregat. Storfors kraftstation på andra sidan behålls i drift. Elproduktionen ökar med 20 procent, 35 GWh/år till 206 GWh/år. Produktionsökningen är berättigad till elcertifikat och anläggningen ger förnyelsebar energi.

En ny damm med fyra luckor byggs rakt över älvfåran som en säkerhetshöjande åtgärd. Återstående livslängd hos den befintliga

dammen är begränsad. Dammen dimensioneras enligt Ridass för klass 2-flöde, vilket innebär 2066 m³/s mot nuvarande kapacitet 1678 m³/s.

Den vattenreglering och de vattennivåer som är idag behålls utan förändring. En tillståndsansökan med miljökonsekvensbeskrivning inlämnades till Miljöödomstolen i oktober 2002. Anläggningen har anpassats för att minimera påverkan på de väsentliga miljöfaktorerna som identifierats. Kraftstationen är planerad att tas i drift i juni 2007 och dammen färdigställs till våren 2008.

Stora pågående frågor kring vattenkraften

Flera frågor är aktuella för vattenkraften just nu:

- Vikten av vattenkraftens roller som förnyelsebar elproducent och som reglerkraft för hela elsystemet.
- Elcertifikatssystemets utveckling och villkoren där för småskalig vattenkraft.
- Strategiska frågor av betydelse för vattenkraften i samband med att EU:s ramvattendirektiv införs, bl a Naturvårdsverkets arbete med föreskrifter och allmänna råd, samt Vattenmyndigheternas arbete.
- Omprövningar av villkor för vattendomar, som kan påverka vattenkraftens produktionsförutsättningar.
- Fastighetsskatt på vattenkraftsanläggningar.
- Fortsatt arbete med dammsäkerhet.

BIOKRAFT – NÅGOT ATT RÄKNA MED

Svebios vd Kent Nyström kompletterar tidigare artikel i tidningen svenskenergi.nu om nya investeringar i kraftsektorn, med uppgifter om bibränsleområdet.

SVENSKENERGI.NU tog i förrföra numret upp investeringar i ny kraftproduktion. Artikeln nämnde reinvesteringarna i kärnkraft och vattenkraft, liksom nyinvesteringar i vindkraft, men man förbigick investeringarna i biokraft. Det är anmärkningsvärt med tanke på de mycket stora investeringar som nu görs för att öka produktionen av el från bibränslen. Många av Svensk Energis medlemmar är engagerade i utbyggnaden.

Mellan år 2002 och 2010 ökar den årliga produktionen av biokraft med 7,8 TWh, d v s ungefär motsvarande hela den tidigare elproduktionen vid Barsebäcksverket. Det visar enkätundersökningar som gjorts av Svebio (Svenska Bioenergiförbundet). Redan idag är biokraften den tredje största elproduktionsformen, efter vattenkraft och kärnkraft. Utbyggnaden sker både i kommunal kraftvärme och i skogsindustrin.

Utvecklingen drivs mycket starkt av elcertifikaten tillsammans med de

Kent Nyström, vd Svebio.

höga elpriserna. Att producera biokraft är lönsamt.

Nära 10 TWh biokraft redan

Energimyndighetens avstämning av elcertifikaten 3 april visar att det under 2005 utfärdades certifikat för en elproduktion på 11,3 TWh. Av detta stod biokraften för 76 procent, d v s 8,6 TWh. I denna siffra ingår inte elproduktion från avfall, som inte är certifikatberättigat trots att det i huvudsak är bibränsle.

I fjärrvärmerna är ett stort antal

nya kraftvärmeverk på gång – planerade och under byggande. Trollhättan, Falun, Ljungby, Jönköping, Motala, Norrtälje och Älvsbyn är exempel på några som nu byggs eller är färdiga. Ett antal stora projekt planeras, t ex i Södertälje, Örnsköldsvik, Umeå, Lund, Kalmar och inte minst det nya stora biokraftvärmeverk som Fortum tänker bygga i Värtan i Stockholm.

I skogsindustrin är beslutsvägarna och ledtiderna kortare, och lönsamheten är ofta mycket god. Därför bygger samtliga stora skogsföretag nu ut sin egen kraftproduktion. Södra kommer till exempel att bli nettoexportör av el och producera 1,8 TWh vid sina tre stora bruk.

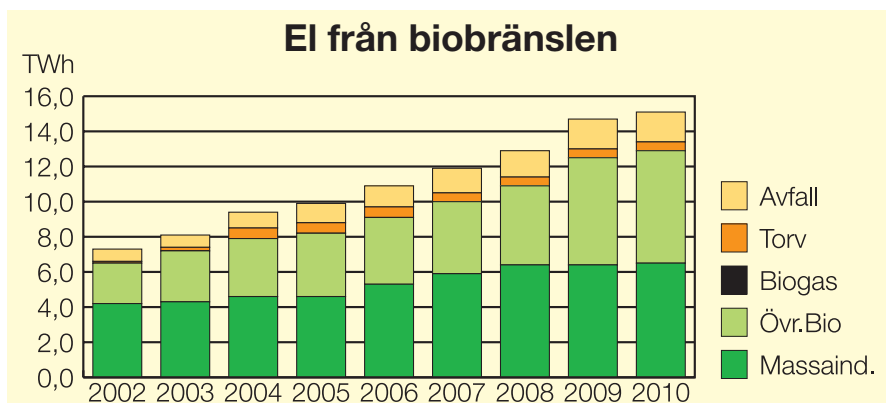
Över 20 miljarder

Exakt hur stora belopp som nu investeras i utbyggnad av biokraften är svårt att ange, men det ligger minst i nivå med de stora reinvesteringar som samtidigt görs i kärnkraft. Enligt den undersökning vi genomfört tillsammans med Svensk Fjärrvärme investeras omkring 17 miljarder kronor i biokraftvärme i fjärrvärmerna under perioden 2002 – 2010. Investeringarna i skogsindustrin ligger på cirka 4 miljarder.

Som tidningen svenskenergi.nu tidigare påpekat (nr 13 förra året) finns det ett mycket stort outnyttjat värmeunderlag för att bygga ut kraftvärme och mottryck. Det är naturligt att detta i huvudsak sker med bibränslen. Marknadpriserna på bränslen, elcertifikaten och utsläppsrätterna i kombination gör att biokraft kommer att växa mycket snabbt under de kommande åren och klart etablera sig som den tredje stora elproduktionen i Sverige.

KENT NYSTRÖM
SVEBIO

Svebios rapporter om biokraft finns på Svebios hemsida www.svebio.se

Så här förväntas biokraften öka fram till 2010, enligt Svebio och Svensk Fjärrvärme. Här är biokraft från avfall med, som inte ingår i den certifikatberättigade elproduktionen idag, vilket däremot torvkraft gör. Biogas ger inga synbara bidrag.